

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kőszírok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 3.

A kompenzációk.

(K. Ö.) A kiegyezésben a kvóta kiszálta össze a helyzetet. A két kormány most keresi a kibontakozást a helyzetből. Az osztrák kormány a kvóta felemelését követeli. A magyar kormány álláspontja az, hogy a kvótát magyar részről felemelni nem lehet, a kvóta felemelése legfeljebb akkor tehető megfontolás tárgyává, ha az osztrákok megfelelő anyagi, tehát közgazdasági kompenzációkat adnak.

Melyek ezek a kompenzációk, pozitíve nem tudjuk. Kétségtelen azonban, hogy köztük van az annabergi vasuti csatlakozás sokat vitatott kérdése. Őszintén megmondjuk, hogy az annabergi csatlakozás a gazdasági kompenzáció határozott jellegével bír. Nekünk ugyanis nincs közvetlen vasuti csatlakozásunk Poroszországgal. A kassa—oderbergi vasut az osztrák Nordbahn oderbergi állomásába. A magyar kormány a vasuti tarifákra gyakorolt befolyása itt megszűnik és a porosz határ felé irányuló szállítmányok tarifális szempontból teljesen az osztrák kormány önkénykedésének vannak kitéve. Még nincs meg az önálló vámtérület és az osztrák vasutak már

most is mennyi kellemetlenséget okoznak Magyarországnak. Az ország meg van akadva szén dolgában, az osztrák vasut tehát visszautasítja a magyar határ felé irányuló porosz szénzállítmányokat. Ez most van, mikor még gazdasági közösségben vagyunk Ausztriával, mit csinál majd, ha elszakadunk egymástól.

Nekünk tehát szükségünk van egy közvetlen vasuti összeköttetésre, mely közvetlenül bonyolítja a magyar porosz forgalmat. A közvetlen összeköttetést úgy nyerjük, ha a kassa—oderbergi vasut reichernaldui állomását a porosz vasutak határállomásával, Annaberggel kötjük össze. Ez az osztrák kormány beleegyezése nélkül nem történhetik meg, másrészt a porosz kivétel mind nagyobb jelentőséget nyert, kívánatos tehát, hogy az annabergi csatlakozást megkapjuk, mely eszerint határozottan a kompenzáció jellegével bír.

A kompenzáció értékét azonban némileg lerontja az a körülmény, hogy a magyar kormány beleegyezése nélkül nem épülhetnek ki az osztrák kormány által annyira óhajtott dalmát vasutak.

Egy másik gazdasági kompenzáció a készfizetések feltétele lenne. Nem látjuk be azonban, hogy a készfizetés megkezdése mennyiben lenne Magyarországra nézve kompenzáció! A készfizetések meg-

kezdése mindkét országra nézve előnyös. Az elodázás Ausztria részéről semmi egyéb, mint okvetellenkedés. Ha a két kormány között történt megállapodást, mely a készfizetések megkezdését fixrozta, azzal akarják kijátszani, hogy a kiegyezés megbiusulására, mint vis major-ra hivatkoznak, ezzel csak azt bizonyítják, hogy Magyarországnak még ott is kárt akarnak okozni, ahol a károkozás nekik is fáj. Ausztria konszolidált pénz és hitelügyével Magyarországnál kétségkívül kedvezőbb helyzetben van, de azért a készfizetések felvételéből ugyanaz a haszna lenne, mint Magyarországnak.

A fogyasztási adónak elkülönítése is a gazdasági kompenzációk sorában szerepel. Holott ez régi sérelmet és jogtalanságot szüntet meg. Csakis Magyarország gyengesége és a mindenkor osztrák kormányok kapzsisága tette lehetővé az oly fogyasztási adórendszer fentartását, mely a magyar fogyasztás egy részéből is osztrák jövedelmet tudott csinálni.

Hát a hadseregszállítások paritásos rendezése is gazdasági kompenzáció lenne? Avagy nincs nekünk jogunk a kvóta arányában a hadseregszállításokhoz?

Bizonyára még több kompenzáció fog felszínre kerülni, mely nem bír az ellenérték jellegével, azért óvatosan kell mérlegelnünk a kompenzáció értékét.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Németországon keresztül.

Irta: dr. Pataky Arnold.

Ez a tárca nem akar pontos utleírás lenni. Semmi szándékom, nem is tartoznék e sorokra, részletesen leírni azon városokat, amelyek vakációi utunkba estek, inkább csak a tapasztalt egyéni benyomásokat akarom papírra vetni. München volt az első német város, melyben megálltunk s ezt rövid egymásutánban követték Nürnberg, Lipcse, Hamburg, majd hazatérőben Berlin és Drezda. Münchent megelőzte Salzburg s a látott városok sorát Prága rekesztette be.

Salzburg tulajdonképpen nem is esett a programmba. Mindnyájan ismertük már s csak a szerencsés véletlennek — mely vonatkozásban nyilvánult — köszönhetjük, hogy néhány órát ott kellett töltenünk. Gyönyörű vidéken lékszik a Salzach két partján; egyik oldalát a Mönchberg uralja a nagy kapucinus zárdával, a másikon a »Hohe Salzburg« emelkedik, a híres vár. A szemlélőt elragadja a városban mindenütt uralkodó nagy tisztaság, a remek kertek és sétányok; ezek azonban jellemző sajátosságai a német városoknak is. Csak éppen besétáltuk a várost, de ez alkalommal sem a várat nem tekintettük meg híres orgonájával és termeivel, sem Hellbrunnba nem mentünk ki az érdekes vízművek megtekintésére, hanem a legelső vonattal Münchennek tartottunk.

Münchent is ismertük már valamennyien és mivel az idő sürgetett, az idén nem is tekintettük meg a »Glaspalast«-ot, mely óriási üveg-

táblákból van felépítve s amelyben évről-évre képkiallítás szokott lenni; sem a nagy képtárat, a királyi palotát s a város remek templomai közül is csak keveset néztünk meg. Első ott tartózkodásom alkalmával bőven megtekintettem München nevezetességeit, műintézetait, no meg a Löwenbräut, München számos sörgyárának legnevezetesebbjét. Jelenleg csak a város legnevezetesebb utcáiban tettünk sétákat, de egy érdekes esetnek (valóban eset volt) lehattunk tanui, mely pompásan jellemzi a német hidegvért. Két egymásba nyíló utcából egy-egy biciklista jön egymásnak. Nem vehették észre egymást, összeütköznek és mindegyikük érintkezik az anyafölddel. Már vártuk, hogy föltápaszkodva hogyan fognak hajba apni, — de nem; szó nélkül fölültek kerékpárjukra és folytatták utjokat.

Nem hallgathatom azonban el a »Hofbräu«-t, ahol megvacsoráltunk. Hatalmas terembe léptünk, melyben legalább is 600 jól táplált német fogyasztotta nemzeti italát, melyet ott csak literes korsókban szolgálnak föl. Dacára e nagy számnak és a folyton jövő-menő közönségnek, hangosabb beszélgetést nem lehetett hallani.

Hosszabb ideig tartózkodtunk Bajorországnak — és talán egész Németországnak — legérdekesebb városában, Nürnbergben. Mintha az ember ismét visszajutna a középkorba, oly benyomást tesz e város a szemlélőre. A belvárosban minden épület középkori jellegű, ott nem is engedélyezik a más modoru építkezést. Nagy árok, a »Frauenthorgraben« veszi körül. Az ódon Frauenkirche-ben mondott szentmise után alaposan bejártuk e nagy, 400000 lakossal bíró várost. Jellemző, hogy a főutcán lefelé

csak a jobb, felfelé pedig a baloldali járdán szabad menni. A főutca a vasutól a városházáig vezet; ez monumentális épület az elmúlt századokból. A vasutnál Lipót királynak gyönyörű lovas szobra áll, a főutcán lefelé menve pedig szemünkbe ötlök a hatalmas St. Lorenz-Kirche és távolabb kissé letérve a St.-Sebalduz-Kirche. Mindkettő katolikus templom volt (most lutheránusok), de a katolikus jelleg és a régi szentképek világosan megvannak. Az utóbbi templom arról is nevezetes, hogy két templomból van egybeépítve. Nürnbergnek nagy nevezetessége a királyi vár, mely még Barbarossa Frigyes korából maradt fenn; ezt teljesen bejártuk, megnézve híres kettős kápolnáját, a sziklába vajt 110 m. mélységű kutat (foglyok ásták a középkorban 30 év munkájával); megtekintettük a kincz kamarát szörnyű berendezésével és szereivel. Még ma is meg szoktak szállni e várban a német uralkodók.

Említést érdemel a nagy National-Muzeum, melynek épülete is az építési stílusok egész sorozatát mutatja, főleg a román stílusból; belseje pedig az őskori leletektől kezdve a mai nap szokásos, minden világrész és nemzetbeli népviseletig mindent felölel. Megtekintettük az új művészeti pavillont és néhány más templomot is és ezzel Nürnbergnek is bucsut mondtunk.

A következő megállás Lipcseben történt. Mindig azt hittem, hogy valami komor, barátságatlan város lehet a világnak ez a legnagyobb könyvkereskedő városa, de rendkívül kellemes csalódásban volt részem. Szép, modern város remek parkkal és sétányokkal. Láttuk e város muzeumait, egyetemét, városházát, színházát

A kiegyezési tárgyalások.

Még nincsen döntés.

Budapest, okt. 3.

Ma délelőtt nagyfontosságú tárgyalások folytak a szakminiszterek és a szakreferensek között, melyeken sikerült a még fenálló ellentéteket némiképp enyhíteni. Ezek valószínűvé teszik, hogy végre sikerül majd nyélbe ütni a kiegyezést, dacára a magyar kormány szivós ragaszkodásának szigorú felfogásához a bankkérdés dolgában.

Ma délután a két miniszterelnök fog egymással tanácskozni az államjogi kérdések felől a végleges megegyezés azonban nem várható mert e kérdésben Aehrenthal külügyminisztert is meg kell hallgatni.

Délután fél 3 órakor Darányi ebédjén fognak részt venni a kiegyezési tárgyalásban részt vett összes politikusok és szakértelműek, délután pedig Kossuth fogja Beck osztrák miniszterelnöknek bemutatni a nemzetközi balesetközi kiállítását a városligetben. Holnap a király nevénapján az összes kiküldöttek misét hallgatnak a budavári Mátyás-templomban. A kiküldöttek közül némelyek e célból elhozták Bécsből az uniformisukat.

A kiegyezés valószínűleg holnap dűlőre jut.

Bécsből jelentik: Eddig még semmi intézkedés nem történt az osztrák parlament összehívása tekintetében október hó 10-ére. Az osztrák kormány valószínűleg csak az esetben fogja összehívni a parlamentet, ha a kiegyezési tárgyalások Budapesten ez ideig véget érnek.

A kiegyezési tárgyalások eredményeiről ma egy beavatott politikus így nyilatkozott:

— Ugy értesültem, hogy sikerült a bankkérdést kikapcsolni a kiegyezés anyagából. Ezek után a kiegyezés megkötése biztosnak tekinthető.

A két kormány a kvótaemelés kérdésében megegyezésre jutott, amennyiben a magyar

kormány megfelelő rekompenzációk fejében a kvótának 0,7—0,8 százalékaival való felemelését elfogadta, természetesen csak abban az esetben, ha a kínált rekompenzációkat érte megfelelőnek találja.

A börzéről jelentik telefonon: Itt az a hír van elterjedve, hogy a kiegyezés kész. Ennek következtében a börzén az összes értékek emelkedtek.

A mai napon is, mint tegnap délelőtt 11 órakor jöttek össze értekezletre ugyanazon miniszterek és szakelődök, akik közül csak Andrássy nem jött el, mert állítólag már nincsen Budapesten. Körülbelül negyed 12 órakor kezdődött a tanácskozás azon közjogi kérdések felől, melyek a külföldi kereskedelmi szerződések megkötése körül felmerülnek. Fél 1 órakor az osztrák miniszterelnöki iroda sajtófőnöke az osztrák újságírók kívánságára lejött és az összes magyar és osztrák újságírók előtt referált a kiegyezési tárgyalásokról.

— A chance-ok körülbelül egyformán esnek a mérlegbe a kiegyezés megkötése és meghiusítása mellett, — mondá a sajtó főnök — vagy talán inkább a meghiusulás mellett. A kilátások aránya a két eshetőségre nézve 50:50, vagy talán 51:49 a meghiusulás mellett. Evvel véget ért az információ és az osztrák sajtófőnök ismét felment a tanácskozáshoz.

Pont 1 órakor véget értek a tárgyalások, a honnan először Koritovszki és Anersperg miniszterek jöttek ki. Ezután Darányi jött Mezőssy államtitkárral és a pártklubba hajtott, ahol tudvalevőleg ebédet ad. Az újságírók jókedvvel üdvözölték:

— Jó mulatást a szives házigazdának? — Darányi mosolyogva fogadta a köszöntést és elhajtott.

Most egy egész sereg jött ki a palota kijáratából, köztük Zichy miniszter és Popovics államtitkár. Azután Beck báró osztrák miniszterelnök egyedül jött és türelmetlenül intett a

kocsinak, hogy álljon elő. Alig hogy elhajtott, Kossuth Ferenc jött Sieghard osztályfőnökkel. — Tessék felszállani, — kínálta udvariasan az osztályfőnököt, aki szabadkozva köszönte a figyelmet.

— De kérem, csak tessék! — mondta németül Kossuth.

A lovak már türelmetlenül toporzékoltak a fogat előtt.

— Ezek is sürgetik már a kiegyezést, — jegyezte meg tréfásan Sieghard.

Szterényi jött azután, akit ezer kérdése az újságíróknak ostromolt. Szterényi a kérdésekre kijelentette, hogy van remény a kiegyezés megkötésére és hogy az osztrák miniszterek még holnap is Budapesten maradnak.

Utoljára maradt Apponyi Albert gróf.

— Utolsónak maradtam a csatatéren, jegyezte meg tréfásan, azután hintájába vágta magát és elhajtott.

Kristóffyék feltámadnának — ha lehetne.

Hire jár, hogy Budapesten Kristóffyék paktálni akartak a szociáldemokratákkal. Jó kis paktum lett volna: Kristóffyék előtt hódolt volna a szociáldemokrata tábor és ők kegyesek lettek volna azt elfogadni.

Nem is máson bukott meg az eszme, mint hogy Kristóffyék nem kellettek — még a szociáldemokratáknak sem.

Pedig pokoli volt az a terv, amellyel a darabontok előállottak: nem kevesebbről volt szó, mint arról, hogy az országgyűlés megnyitása napján sztrájkba ugratják a vasutasokat megállítják a vasuti forgalmat, esküszegésbe viszik bele a MAV. altisztjeit és munkásait, csak azért, hogy ezzel kapcsolatosan az ő nevüket megint megemlegessék.

A terv azonban megmaradt tervnek. Még a szocialista vezérekben is több belátás volt, mint Kristóffyékban; nem kell nekik a hirhedt darabont még vasutas-sztrájjal sem.

stb. és nem mulasztottuk el megtekinteni a város határában elterülő mezőket, az 1813. nagy lipcei csata helyét. E helyen most óriási emlék készül, mely mintegy 100 méter magasságúra van tervezve. Az a szándék, hogy ez emlék 1913-ra, az ütközet százados évfordulójára készüljön el.

Az európai szárazföld legnagyobb kikötője, Hamburg volt szárazföldi utunk végpontja. Az Elbe folyó oly nagy, hogy a kikötő 21 »Höft«-ből (részből) áll, 10 méter mélységgel. A város a kettős Binnen-Alster partján fekszik, melynek vize már megéri a tenger apályát és dagályát. Hamburg szabad hanza-város, külön pénzverési joggal; remek középületei, templomai vannak, állatkertje világhírű, de főnevezetessége a nagy kikötő, melyet be is hajóztunk, közben megtekintve az »Esne« nevű nagy oceánjárót, mely a nyugat-afrikai és délamerikai partokkal közlekedik. Érdekes volt nézni az áruk berakodását hatalmas gépek (daru) segítségével. Hamburg különben már missió-terület, s a katolikus templomok száma nagyon kevés.

Képzeltető, mily óriási ott a közlekedés; csak ezt említem meg, hogy midőn Syltről az u. n. szárazföldi uton, Hoyerschleuse felől visszatértem, vonatunk hármásával futott be az állomásra.

Hamburgból indultunk Syllre, de ez utról már volt alkalmam szólni; átugrom tehát két hétnek történetét. Julius 30-án már ismét Hamburgban voltam egyedül, hogy az első vonattal Berlinnek tarthassak. Ott első utam a St. Hedvig-templomba vezetett; nagy templom, de óriási kupolája kissé idomtalan. Bejártam Berlin legszebb utcáját, az »Unter den Linden«-t, melyen a királyi palota, az egyetem és a fegyvertár fekszenek és az Alexander-Platzig sétáltam el; de a város megismerését igen megkönnyíti az az életrevaló vállalat, mely nagy, nyitott kocsin délelőtt és délután 3 óras kocsizást rendez az idegenekkel. Minden kocsin kalauz is van, ki német és angol nyelven magyarázza meg a látnivalókat. A kocsi Berlinnek egyik legelőkelőbb hoteljétől, a »Hotel Victoriá«-tól indul meg, átmegy a brandenburgi kapun, a 255 hektár nagyságú állatkerten, a »Siegesallee«-n, 32 szobrával, számos emlék- és középület mellett; látjuk Vilmos császár fogadalmi templomát, sőt kijutunk Charlottenburgba is, hol a királyi vár parkjában mauzóleum áll, melyben III. Frigyes Vilmos és Lujza, továbbá I. Vilmos és Augusztia királyok és királynék pihennek. Hosszas volna itt elsorolni az összes nevezetességeket, legyen elég annyit mondani, hogy e körülkocsizás az idegennek teljes fogalmat ad e világvárosról.

Ámde nem elégedtem meg e futólagos ismerettel, hanem megtekinttem a nagy fegyvertárat, a régi és új muzeumot és a National-Galleriet. A fegyvertár rendkívül gazdag mindennemű régi és újabb hadászati szerekben, zászlókban, hadviselési képekben, sőt a legnevezetesebb ütközetek terepét is megláthatjuk. A muzeumok képei is figyelemre méltók, de tény, hogy a régi emlékek között igen sok az utánzat.

Nagy örömmre szolgált, hogy még megnézhettem Potsdamot, a német császár kedvelt nyaraló helyét gyönyörű kastélyával, Sanssouci-val. Ez a hely valóban megérdemli nevét; igazi földi paradicsom.

Érdekes látni a nép nagy szeretetét császára iránt, kinek arcképét mindenfelé megtaláljuk. A sok emlék és szobor is mind a német nagyságot hirdeti minden szó nélkül ékebben.

Berlintől csak 3 órányira fekszik a szép százsz főváros, Drezda. Az Elba folyam két részre osztja, az ó- és az új városra; a tájékozódás rendkívül könnyű, a főlátnivalók egy középpontban fekszenek.

Drezdába érve, első dolgom volt megtekinteni a világhírű Gemälde-Galleriet, hol Rafael eredeti sixtini Madonnáját őrzik. Annak idején 60000 aranyat fizettek e képért, ma pedig talán nincs az a kincse a világnak, a

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

Ne gondoljuk azonban, hogy Bokányiékat valami finom érzék vezette erre a meggyőződésre. Komoly okok tanították őket egy kis önmérséklésre.

Abban a hiszemben indította meg a szociáldemokrata pártvezetőség a mozgalmat az október 10-iki tüntetés érdekében, hogy Magyarországon minden munkás kezét megállítanak. Jöttek azonban a keresztény szociálisták és kimondották, hogy október 10-én dolgozni fognak, mert a magyar munkásság nem azzal mutatja magát méltónak a szavazati jogra, ha sutba dobja a szerszámokat, hanem azzal, ha becsülettel dolgozik. Ez a körülmény a munkások legértékesebb elemeit elvonta a tüntetőktől.

Jött a kereskedelmi kormány rendelete is a vasutasokhoz, amely rendelet a vasuti munkások tizezreit tartja vissza a tervezett országos naplopástól. Ez megint a tömeges tüntetés külső kereteit redukálta s így az október 10-re tervezett mozgalom megmaradt a szociálisták házi mulatságának. Ehhez pedig nincs nekik semmi szükségük Kristóffyra, megélnék ők a darabantvezernek bemutatott hódolat nélkül is.

A levitézlett alakok közös sorsa érte utól Kristóffy is: nem félelmes immár ő kegyelmessége, csak egy kissé — fölösleges mindenütt.

Váro-i közügyek.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését. Nagyobb fontosságú kérdés nem került szónyegre s így a tárgysorozattal csakhamar végeztek.

Glac Antal főispán elnöklete alatt Bordé Ferenc főjegyző, Mayor Lajos h. pénzügyigazgató, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Lázár Márton kir. alügyész, Dus László v. főügyész,

melyelyel meg lehetne venni. E festmény egész külön szobában áll, egyedül, hogy semmi se zavarja a hatást.

Hosszu időt töltöttem e képtárban, gyönyörködve a régi és új mesterek műveiben, de végre az idő távozásra késztetett. Bejártam Drezda legszebb részét, a »Brühlische Terrasse-t az Elba partján, mely az előkelő világnak találkozó helye; majd a Carola hidon áthaladva elértem az új várost, hol említést érdemel az Alberts Platz, s a japán követség palotája óriási kertjével; majd visszatérve a régi városba, megtekintettem a képtár közelében fekvő szép, ódon királyi palotát, a nagyon egyszerű Hofkirche-t, a Zwingert. Drezda is nagyon kedves emlékem maradt, és a Németországról nyert jó benyomásokat csak betetőzte az a vasúti út, mely Drezdától Bodenbachig, a cseh határig vezetett. Ez az u. n. »szász Svájc«; de rá is szolgál e névre, kedves hegyes-völgyes vidék az Elba mentén, s a hatás egyre fokozódott, míg Bodenbachba — cseh területre — értem.

Volt néhány órai időm, mely alatt bejártam e városkát; helye valóban festői és

dr Baróthy Akos v. főorvos, dr Cseresnyés Béla aljegyző, továbbá Hlatky Endre, dr Horványi Géza, Mezey Mihály, dr Konrád Márk, Frankó Endre, Miskolczi Barna, Sulyok István és dr Radó Ignác voltak jelen.

Az ülés elején felolvasott polgármesteri havi jelentésből közöljük a következő érdekesebb adatokat:

A közegészségügyi állapot szeptember hónapban úgy általában, mint az előző hónaphoz is viszonyítva, igen jó volt; mert nemcsak a népmozgalmi adatok kedvezőek, hanem az általános megbetegülési esetek száma is csökkent. A hevenyfertőző betegségek is csak szórványosan mutatkoztak és csupán a hasi-hagymáz mutat, a minden év hasonló szakában előforduló emelkedést; ez év szeptember havában is volt 24 tifusz megbetegülés, 2 halálzással, ezek közül is egy katonai, a gyakorlatokon megbetegedve, hozatott be a katonai órházba s ott meghalt. A többi fertőző betegségek alig néhány esetben merültek fel, halálzás nélkül.

A Sztaroveszky-alapítványi gyermekórházban szeptember hó folyamán 60 beteg ápolatott; bejáró beteg 260 volt. A Szent László járványórházban pedig 11 fertőző beteg volt gyógykezelés alatt.

Született 80 fiu, 69 leány, összesen 149 gyermek.

Elhalt 63 fiu és 43 nő. A szaporodás 43. Városrészenként elhalt: Ujvárosban 23, Olasziban 20, Váralja-Velence és Csillagvárosban 19, a kórházakban 44. Öt éven alóli gyermek összesen 39 halt el.

Szegény beteg 430 gyógykezelést az országos betegápolási alap terhére. Dajkaságban volt 466 gyermek.

Az állategészségügyi állapot változatlan. A közbiztonsági állapot kielégítő volt. Lopás 71, család 4, sikkasztás 9, zsarolás 1, jogtalan elcsatolás 5, vagyonrongálás 10, hatóság elleni erőszak 3, életveszélyes tenyegetés 3, testisértés 21, kuruzslás 1, tüzvész okozás vétsége 2 esetben volt bejelentve.

A nyomozás 102 esetben sikeres, 27 esetben sikertelen volt.

Nyomozás teljesített még: a kir. ügyészség elrendelésére 32, más hatóságok megkeresésére 86 esetben.

Letartóztatva volt 86 egyén, akik közül

környéke egyenesen Máriazellére emlékeztem. Estére már Prágában voltam. Bár csak Németországról akartam írni, még sem hagyhatom említés nélkül e szép utamba eső várost, melynek főnevezetessége reám nézve Nepomuki szt. János sirja volt a Szt. Vitus templomban, mely a Hradsin-ban (a királyi vár neve) áll.

E helyen szentmisét is mondtam, majd gyönyörködtem a magas dombon álló királyi várból nyíló remek kilátásban. Sokat e várossal nem írok; megnéztem nevezetesebb épületeit, helyeit és tetszésemet leginkább a Moldva partja nyerte meg. Prágában már sok magyar szót hallani.

Ezzel véget is ért utazásom nevezetesebb része. Prágától Bécsig nem is álltam meg, az osztrák császárvárosban pedig már ötödször lévén, nem sokat érdeklődtem iránta.

Másnap este, öt heti távollét után ismét Nagyváradon voltam, de még sokáig élveztem és fogom élvezni ez utazásnak kellemes és tanulságos emlékeit.

az illetékes bírósághoz átkísértetett 14, eltoloncoltatott 72.

Kihágási feljelentés 185 esetben tetetett.

Szeptember hónap folyamán 23 külföldi utlevél adatott ki, még pedig 8 az európai államokba és 15 Amerikába.

A hónap folyamán 2 öngyilkosság és 2 kisebb tüzeset történt.

A közadók szeptember havi bevételi eredménye visszaesést mutat, amennyiben 9448 kor. 65 fillérrel kevesebb kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában. Befolyt:

Kincstári adóban	22968 K 03 fil.
kamatban	582 > 75 >
Betegápolási adóban	1140 > 42 >
kamatban	5 > 60 >
Hadmentességi díjakban	336 > 74 >
kamatban	14 > 68 >
Házalási adóban	12 > 60 >
Fegyveradóban	14 > — >
Gazd. cseléd pénztári díjban	7 > 20 >

mely összegek a kir. adóhivatalba szállítottak át.

Városi adóban	11237 K 18 fil.
Vizdíjban	3651 > 09 >
Utadóban	3175 > 90 >

folyt be. A behajtás folyamatban van.

A jelentést tudomásul vették.

A szakelőadók nemleges jelentéseket terjesztettek be.

Felmentjük a kir. tanfelügyelő által bemutatott leiratát a kultuszminiszternek, amelyben kijelenti, hogy az 1908. évben 20 osztályú állami iskolát állít fel Nagyváradon. — Tudomásul vették.

Bemutatta továbbá a kir. tanfelügyelő, hogy a szükséghez képest a községi iskolaszék a községi iskolákhoz 12 ideiglenes tanerőt jelölt ki. — A közigazgatási bizottság a kijelölést tudomásul vette s a 12 tanerőnek a jelen tanévben ideiglenesképpen való alkalmazását engedélyezte, azonban ebből semmi jog nem származik a jövőre nézve.

Több apróbb ügy elintézése után véget ért az ülés.

Október 10.

Október tizedikén a szervezett munkások, a szociáldemokrata-párt indítványára általános munkaszünetet fognak tartani. Ez a nap különbözni fog minden más munkaszünettől, mert ezen a napon a sztrájkoló munkások senkit sem fognak engedni dolgozni.

A szünet alatt a munkások tüntető felvonulásokat, népgyűléseket fognak tartani. Mint hírlík, a munkaadóknak nem mindenike hajlandó ezen a napon munkaszünetet tartani s e miatt kellemetlenségek bekövetkeztétől lehet tartani.

Október 10-ére különben ez ideig még nem jelentettek be a munkások semmit a rendőrségen és így a rendőrség még nem hozott semmitéle intézkedést sem. Az esetben, ha a népgyűlés és felvonulás be lesz jelentve, a rendőrség tudomásul fogja venni és intézkedni fog, hogy a város közönségének élete és vagyonbiztonsága kellőleg meg legyen óva.

Az általános munkaszünet és a munkásoknak tervbe vett magatartására vonatkozólag a főispán kijelentette, hogy a népgyűlést és

MIT IGYUNK?

gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai

hogy egészségünket megóvjuk, mert csakis a természetes szénsavas ásványvíz erre a legbiztosabb óvószert.

A mohai Ágnes-forrás, mint természetes szénsavdús ásványvíz, föltétlenül tiszta, kellemes és olcsó savanyúvíz; dus szén-savtartalmánál fogva nemcsak biztos óvszer fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt gyógyosónál fogva kitűnő szere a legkülönbözőbb gyomor-, légsző- és húgyszervi betegségeknek, 26 év óta bebizonyosodott, hogy még ragályos betegségektől is, mint typhus, cholera megkíméltek azok, a kik közönséges ivóvíz helyett a bakteriummentes mohai Ágnes-vízrel éltek. Legjelesebb orvosi szaktekintélyek által ajánlva. Számos elismerő nyilatkozat a forrás ismertető füzetében olvasható. Háztartások számára másféltéresnél valamivel nagyobb üvegekben minden kétes értékű mesterségesen szénsavval feltöltött víznél, sőt a szódavízénél is olcsóbb; hogy az Ágnes-forrás vizét a legszegényebb ember is könnyen megszerezhesse, nagyobb vidéki városokban lerakatok szerveztettek ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét ingyen kapható. A forráskezelőség. — Kapható minden fűszerüzletben és elsőrangú vendéglőben.

ÁGNES-

forrást, ha gyomor-, bél és légszőhuruttól szabadulni akarunk.
forrást, ha a vesebajt gyógyítani akarjuk.
forrást, ha étvágyhiány és emésztési zavarok állanak be.
forrást, ha májbajoktól és sárgaságtól szabadulni akarunk.

Kedvelt borviz!

Főraktár: KISS KÁROLY urnál Nagyváradon.

tüntető felvonulást nem fogja megakadályozni a rendőrség. A vezetők a népgyűlésért, illetőleg az abból keletkező minden kellemetlenségért felelősséget kell hogy vállaljanak.

Az esetben, ha a munkások október 10 én nem fognak kihágásokat elkövetni, a rendőrség nem fogja őket megakadályozni, ellenben ha a polgárok életét vagy vagyonát fogják veszélyeztetni, az esetben a legszigorubb és leghatásosabb védelemhez fog nyulni a hatóság.

A főispán tegnap erre vonatkozólag érdeklődött Eleméry rendőr alkapitány, mint helyettes főkapitánytól. Eleméry azonban nem tudott semmiféle fölvilágosítást sem adni ez ideig.

Az általános sztrájk kérdése még különben sem tekinthető befejezettnek, mert a munkások között sokan vannak, kik nem tartják célravezetőnek e napnak téltlenségben való eltöltését.

A kereskedősegédek és kereskedelmi alkalmazottak tegnap, október 4-ikén délután 7 órára gyűlést hívtak össze a Nemzeti-szállodába. A gyűlésről tegnap tették meg bejelentésüket a rendőrségen. A gyűlés tárgya lesz október 10 ének sztrájkban, vagy munkában való megtartásának kérdése.

Az országosnak hirdetett munkaszünet nem lesz országos. Mert ha lesznek is sztrájkoló munkások azok csak a nagyobb városokban, hol túl sok a szociáldemokrata, lesznek. Bihar-megyében például még hire sincs e mozgalomnak. A vidékenkint nem fognak sztrájkolni a munkások.

Előfizetési felhívás.

Komoly idők előtt áll Magyarország. Ez év őszén kezdi meg az országgyűlés azt a ciklust, amely minden valószínűség szerint fordulópontot fog jelenteni a magyar történelemben.

A kor szükségletei, a változott viszonyok parancsolólag lépnek elének. A szociális kérdés zörget a kapukon s a félrevezetett tömegek felvonulásakor megremeg a magyar föld. Viharok fenyegetnek s Magyarország minden hű fia aggódva tekint a jövőbe.

Ezt a vihart — nem lehet tagadni — jórészt a sajtó utján idézték fel. Ma már olyan erő rejlik a sajtóban, amellyel tömegeket lehet csatasorba állítani. A sajtó egyik része a magyar haza, a hit és a tisztesség ellen, a másik ez ősi erények mellett bont zászlót.

A tizenkettedik órában áll most a választás sora a magyar közönségen, melyik zászló alá akar állani?

Mondd meg, melyik lapot járatod, ki vagy. Olyan lapot járatsz-e, amelyik pellengére állítja az ősi erényeket s idegen jövevények zsebe érdekében lábbal tiporja apáink sírját? Olyat-e, amely betör családod szentélyébe s léha szenzációhajhászat kedvéért meghurcolja a magánéletedet, mételet csepegtet a fiatal lélekbe s vakmerően állít valótlanosságokat? Olyat-e, amely a mai forrongó időkben az eszmék és az emberek salakját viszi a táborba a magyarság és a vallás ellen?

Mikor ilyen lapok vannak, akkor kétszeresen szükség van a hazatias keresztény sajtóra. Nemcsak fenn kell tartania az ősi erényeket, hanem az ellenséggel is kell viaskodnia.

Ez a csata nem megy hadsereg és fegyverek nélkül. Hadsereget és fegyvereket keresünk az új negyedév kezdetén; nem magunkért, hanem az eszmékért, melyek zászlónkra vannak írva: a hitért, erkölcsért és magyarságért.

Lapunk előfizetési árai maradnak a régiek:

Előfizetési árai:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A TISZANTUL szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

* **A király nevenapja.** Ma van a nevenapja ősz uralkodónknak, I. Ferenc József magyar királynak. Ő felsége tiszteletére ez alkalomból a város középületeire kitűzték a nemzeti színű lobogót. Ma délelőtt 9 órakor pedig a székesegyházban Fetser Antal felszentelt püspök ünnepélyes nagy misét pontifikál, melyen meg fognak jelenni a város egyházi, polgári és katonai hatóságai, a testületek és iskolák. Es felhangzik az egyház imádsága ősz királyunk jólétéért, egészségéért, életéért az isteni Gondviseléshez, hogy miénk maradjon a magyar király szíve, kinek élete, egész uralkodása népeiért volt eddig is, országaiért lesz ezután is.

* **Uj plébános.** Csomák János kiérdemült esperes és furtai plébános, ki csaknem félszázad óta szolgálta az egyházmegyét, érdemeket szerezve a tanügy és a lelképásztorkodás terén, betegsége miatt a jól megérdemelt nyugalomba lépén, utódjává Szemrecsányi Pál megyés püspök — a debreceni prépostnak mint kegurnak bemutatása alapján — Nyári Ignác, debreceni káplánt nevezte ki.

* **Árlejtések a városnál.** Tegnap délelőtt árlejtést tartottak Nagyvárad városánál a toloncház élelmezésére, az ősi-téren építendő sertéshizláló elkészítésére és a város területén gyakorlandó vadászati jog bérletére. A toloncház élelmezésére szóbeli ajánlatot tett Kleinfeld Félix, aki egy adag kenyeret 14 fillérért, 1 adag főzeléket kenyérral 32 fillérért, 1 adag húst 32 fillérért hajlandó szállítani. Ugyancsak Kleinfeld Félix írásbeli ajánlatot is tett, amely abban különbözik csupán a szóbeli ajánlattól, hogy egy adag kenyér 13 fillér. — Az ősi-téren építendő sertéshizláló kikiáltási összege 26544 kor. 29 fillér. Szóbeli ajánlatot tettek Madarász és társa 10 százalék felülfizetéssel; 2. Incze Lajos és társa 2 és fél, illetve 3 és fél százalék engedménnyel; — zárt ajánlatot adtak be: Hann Lajos 1 és fél százalék engedménnyel; — Pankolics Károly 6 ⁹/₁₀ százalék engedménnyel; — Szász Róbert 2 százalék engedménnyel és Rendes Vilmos 115 százalék engedménnyel. Tehát Rendes Vilmos ajánlata a legelőnyösebb s így ő vele kötik meg a

szerződést. — A vadász terület bérletére a kikiáltási összeg 251 korona. Arvereltek a bérletre: ifj. Moskovits Mór 248 kor., Szmazenka Ernő 230 kor., Farkas József 249 kor., Csatáry József 255 kor., Vomácska József 240 korona bérösszeggel. A legelőnyösebb ajánlatot tehát Csatáry József kereskedő adta be s így az övé lesz egy évre Nagyvárad város vadászterülete.

* **Kinevezés.** A Magyar élet és járadék-biztosító intézet mint szövetkezet előléptette nagyváradai tisztviselőjét. A magyar élet és járadék-biztosító intézet nagyváradai fiókjának szervezője ugyanis Mikes Odön, intézeti titkár volt. Az intézet központi vezetősége felismerte nagyváradai tisztviselőjének ügybuzgalmát és azért az intézet igazgatósága kinevezte az itteninél sokkal nagyobb kolozsvári fiók vezetőjévé és elő is léptette. Az ügyek további vezetését Nagyváradon és a megyében Mikes Ferenc és Engly Zoltán tisztviselő vettek kezükbe. Az iroda marad a kereskedelmi és iparkamara székházában.

* **Október 6.** A jogakadémia ifjusága az idén is kegyelettel üli meg a szabadságharc legszomorubb napjának, október 6-ának emlékét. Ez alkalommal este fél 6 órakor a jogászfifuság a jogakadémia disztermében emlékünnepelet rendez. Az ünnepély műsora a következő:

1. Hymnus. Eneki a jogakadémia ifjusága.
2. Elnöki megnyitó. Tartja: Pelle János ifjusági elnök.
3. Melódráma. Szavalja: Dallos Ferenc ifj. alelnök, zongorán kíséri Kurcman János ur.
4. Ünnepi beszéd. Tartja: Fekete Ferenc IV. jh.
5. Tárogató szám. Mezey Gyula IV. jh.
6. Október 6. Irta: Emőd Tamás II. jh. Szavalja: Brauer Oszkár I. jh.
7. Szózat. Eneki az ifjuság.

Az énekszámokat tárogatón kíséri Mezey Gyula IV. jh.

Az ifjuság ezután a Nagy Sándor emléktábla elé vonul, ahol beszédet és szavaltat tartanak.

Az ünnepélyre külön meghívót nem bocsátanak ki s az ifjuság a közönséget ez uton hívja meg.

Itt említjük meg, hogy a jogászfifuság küldöttsége e hó 5-én utazik el az aradi gyászünnepélyre, hogy ott a vértanuk szobrát megkoszorúzza.

Az aradi 13 vértanu kivégeztetésének évfordulóját Nagyvárad város polgársága is kegyelettel ünnepli meg. A szokásos gyászmisét a vértanukért azonban nem október 6-án tartják meg, hanem hétfőn, október 7-én, mivel vasárnap nem tartható requiem. A 48-as honvédekhoz a gyászmisére vonatkozólag a honvédegylet elnöke a következő felhívást intézte:

Az aradi 13 vértanu honvéd tábornok lelkiüdvéért folyó hó 7-én délelőtt 9 órakor a »Szent-László« templomban szokásos módon megtartandó gyászisteni tiszteletlen leendő megjelenésre az 1848-49-iki honvédbajtársakat ezennel meghívja. Amánt Béla honvédegyleti elnök.

Október 6-án vasárnap délután fél 4 órakor a »48 as népkör« tart hazafias kegyeletes ünnepélyt Szent-Lászlótér Zsigaházban levő helyiségében.

* **A Három Rózsa beszüntetése.** Nagyvárad város tanácsa végre rászánta magát, hogy a Nagyhid mellett levő Három Rózsa, ujabban Gőzhajó korcsmát, amely annyi botrány színhelye volt, beszünteti s az épületet lakásoknak

alakítottja át. A mérnöki hivatal az átalakítás költségeit 8465 koronába vette fel. A város főszámvéveje most azonban azt jelenti, hogy az átalakításra nincs fedezet. Különbösen is az átalakítás után csak 156 korona többlet jövedelme volna az épületből a városnak, az átalakítási költségekkel szemben. Ha azonban a város kereszttől akarja vinni azt a helyes célt, hogy a saját épületeiben nem enged korszakot, nincs más mód, mint fogadják el Vicsay Testvérek ajánlatát, akik a mostani bérösszegezen felül a fentartást is magukra vállalják. Ideje is volna már, hogy ez a botrányfészek elkerüljön a város egyik legforgalmasabb teréről.

*** A megyei távbeszélő hálózat kibővítése.** A megyei távbeszélő hálózat kibővítése tárgyában a posta- és távírdaiszgatató tegnap átiratot intézett az alispánhoz. Az átiratban az igazgató tudatja az alispánnal, hogy a kereskedelmi miniszter értesítette az igazgató-ságot, hogy a vármegye területén 1908. év folyamán 14 távbeszélő állomást fog létesíteni és erre vonatkozólag kéri a megfelelő terveket. Az igazgató egyszersmind kéri az alispánt, hogy az érdekelt községektől a köteles hozzájárulási díjakra vonatkozólag írásbeli kötelezvényeket szerezzen be s azt az igazgatóságnak küldje meg, nehogy esetleg fenakadás legyen a hálózat építése körül.

*** Menetszelvényjegyek csoportosítása.** A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a f. évi május hó 1-étől érvényes csoportosítható menetszelvény jegyzékhez f. évi október hó 1-én az I. pótlék lép életbe. A pótlék a magyar királyi államvasutak díjazás-elárúsító hivatalában (Budapest, VI.) Csengeri-utca 33. sz.) valamint annak központi és egyéb városi menetjegyirodában 15 fillérért kapható.

*** Mikor az előljárók mulatnak.** Magyarországon az előljárói tagok közül Petrilla Floáre bíró, Kojta Péter Lazári esküdt és még nyolc társa vasárnap este nagyméretű lumpolást rendeztek. A hagyományos idogálás reggelig tartott volna, mint máskor szokott, azonban a mulatozók összetaláltak szólalkozni és olyan erősen tárgyalták a keletkezett nézeteltérés okát, hogy a kék foltok valósággal tetoválttá tették a mulatók testeit. A hangos és nyomatékteljes előljárói mulatozásnak a csendőrség vetett véget, mely csak nagy erőmegfeszítéssel tudta megakadályozni a mulatozásnak még komolyabbá váló fajlását. Az előljárók és a nyolc lump kolléga ellen most tett feljelentést a csendőrség az illetékes batóságnál.

*** Féláru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványok kiállítása az 1908 ik évre.** Az állami és törvényhatósági tisztviselők és nyugdíjasok részére féláru vasutijegy váltására jogosító arcképes évi igazolványok a jövő évre f. évi október hó 15-étől kezdve kiállítatnak. A jelenlegi igazolványokba kapcsolt arcképek az új igazolványok kiállításánál nem használhatók, mihez képest minden egyes igényjogosultnak új arcképet kell benyújtania. Az arckép az előlap alsó szélán (maga a fényképen) az arcképen ábrázolt egyén által névalírással ellátandó. Az igazolványok kiállítására egyedül a magyar királyi államvasutak igazgatósága illetékes, miért is a kezelési illeték fejében igazolványonként fizetendő egy korona postautalvánnyal a magyar királyi államvasutak főpénztára címére (Budapest VI. Andrassy-ut 75.) küldendő. A postautalvány szelvényén az összeg pontosan megjelölendő.

*** Drágasági pótlékt kér.** A Szigligeti Színház városi kezelő személyzete az előbbi években drágasági pótléket kapott. Mivel a fizetésrendezésnél semmit sem kaptak,

most drágasági pótlékért folyamodtak. Balla Imre színházi felügyelő azonban nem írhatta alá a kérvényt, azért most külön folyamodványban kéri, hogy a törvényhatóság az előbbi évekhez hasonlóan a drágasági pótléket az ő részére is adja meg.

*** A városháza diszterme, mint előadó terem.** Megirtuk a napokban, hogy a nagyvárad u. n. szabad liceum vezetői beadványban kérték a városi tanácstól a diszterem átengedését előadásai részére. A kérelmezők kijelentették beadványukban, hogy a tavalyi felmerült aggodalmakat el fogják oszlatni, a mennyiben gyermekeket az előadásokra be nem bocsátanak s kezességet vállalnak az esetleges rongálásokért. Mint halljuk, a vonzó példa nem marad követők nélkül, a mennyiben több nagyvárad egyesület szintén kéri fogja a diszterem átengedését, szintén tudományos célokra. Ezek az egyesületek is kijelentik, hogy gyermekeket be nem bocsátanak s hogy az esetleges károkért elvállalják a teljes felelősséget.

*** Tifusz az érmihályfalvai járásban.** Az érmihályfalvai járás főszolgabírája tegnap jelentést tett a vármegyéhez a tifuszról. A jelentés szerint érsemjében két tifusz eset adta elő magát. A betegek itt meggyógyultak. Érmihályfalván két megbetegedési eset van. Ottományban szintén két ember lett beteg, ezek közül egy meg is halt.

*** Vasuti megállóhely Szakadátán.** Szakadát község lakossága kérelemmel járult a kereskedelmi miniszterhez, hogy rendelje el, miszerint Szakadát községénél az ott átmenő személyvonatok közül egy megálljon. A kereskedelmi miniszter most értesítette a vármegyét, hogy a község kérelmét csak részben teljesítette és elrendelte, hogy az 506. számú személyvonat minden nagyvárad hetivásár és országos vásárok napján Szakadát községénél megálljon.

*** Inger hátrál.** Inger Szolimán bey stb. az exotikus kinpányi birtokos, mint nagy közügyi reformátor lépett fel a magyarországi járásban. Reformatori munkáját azzal kezdte, hogy az előljárók ellen minden csekélység miatt feljelentést gyártott és ezeket a feljelentéseket bezudította a főszolgabírói hivatalhoz, gondolván a főszolgabíró-ságnak is dolgot kell adni, mert különben be találnak pókhálosodni. Ezek a feljelentések a legnagyobb mérvben Moga Szever papmezői jegyzőt terhelték, miért is ellene meg lett indítva a vizsgálát. A vizsgálat során Inger alkirály nem tudott igazolni semmi terhelést. Végre is látva azt, hogy feljelentése legfeljebb a magyarítás gyakorlatra volt jó, a napokban »saját jószántából« a panaszokat visszavonta.

*** Hangverseny-estély a Bazárban.** A hét eleje óta érdekes hangverseny-estélyek tartatnak a Bazár vendéglő éttermében. Hanggyöngytrio a neve ennek a különleges hangverseny-estélynek; a szereplők Noskó Karola, Szabó Béla és István, saját magyar találmányu hangszereken mesterien játszanak. Tegnapra volt tervezve az utolsó estély, azonban közki-vánatra még ma, holnap és vasárnap megismétlik a hanggyöngytriót a Bazár étteremben. A hangverseny általános műsora első rendű zenedarabok s a művészek mesteri előadása igaz műélvezetet nyújt.

*** Végrehajtóválasztás Magyarországon.** A járásokban most mindenütt szervezik a köri végrehajtói állásokat, mert az adó beszedés különösen sok munkát adott a hatóságoknak, úgy, hogy rendszerint lefoglalt egy

embert. Így volt ez Magyarországon is, hova meg is lett hirdetve a két végrehajtói állásra a pályázat. A választás most volt megtartva, melyen 12 pályázó közül Szigye Péter és Szakács Károly lettek megválasztva.

*** Nagy tűz Mihellőn.** Mint magyarországi tudósítónk jelenti a járás egyik községében nagy tűz pusztított, mely mintegy 10000 korona értékű erdőt hamvasztott el. A tűz Mihellőn az ottani cseres erdőben keletkezett a latin szertartású püspökség birtokán. A tűz valószínűleg gyújtogatásból keletkezett. E mellett s ól az is, hogy az erdő egyszerre több helyen gyuladt ki s úgy égett, mintha olajjal lett volna leöntve. A tüzet csakhamar észrevették, azonban annak oltására senkisémet nem sietett. A közeli községekből csak onnan jöttek a tűzhöz emberek, hol csendőrség volt, mely karhatalommal kényszerítette a népet a tűz oltására. A kikényszerített egy pár ember csak kellellenül oltotta a tüzet, mely az erdő nagyrészét elhamvasztotta. A tűz keletkezési okának kipuhatólása végett a csendőrség széleskörű nyomozást indított meg.

*** Ha jól és kellemesen akarunk mulatni,** keressük fel a »Körösparti komlókert vendéglőt, ahol minden tekintetben oly szórakozást találunk, hogy különbözet sehol. Gondoskodik erről Bors Fános, ez a derék vendéglős, aki régebben még a Bazár-vendéglőnek volt hosszú éveken át közkedvelt főpincére. Most pedig mint vendéglősnek, főtörekvése, hogy eddigi jóhírnevét továbbra is fentartsa Kitünő konyhája, tisztán kezelt borai, frissen csapolt kőbányai söre az elsőrendűk közé tartozik. Elegánsan, kényelemmel berendezett külön nagy termeit ajánlja esküvői és társas összejöveteli estélyekre. Amerikai rendszerű, katonazene hangszerre berendezett orchester. Ezenkívül naponta elsőrendű cigányzene hangversenye. Pontos és figyelmes női kiszolgálás. S mindezek ellenében Bors Janinak csak az az egy szerény kérése hogy a t. közönség minél tömegesebb látogatását megnyerje.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Péntek: A fátum. (Premier.)
Szombat: A fátum.
Vasárnap: Aranylakodalom. (Okt. 6.)

Hajduk hadnagya.

— Szántó Gábor bemutatkozója. —

Végre az igaz! Végre a sok próbálgatás, eredménytelen kísérlet után sikerült olyan baritonistát kapnunk, akinél jobbat kívánnunk sem kell. Dicsérettel és elismeréssel adózunk az igazgatónak, hogy Szántó Gábort szerződtette, áldozatot nem kimélve, első baritonistának.

A Hajduk hadnagyanak cimszerepe alkalmas adott Szántónak, hogy összes kiváló tulajdonságait egyszerre mutassa be, amelyekről most örömmel adhatunk számot. Kellemes szinpadialak s gyakorlott színész. Mint énekes, a legmesszebbmenő igényeket is kielégíti. Hangja erős, tömör, férfias, tisztán csengő s szinre nézve a legpompásabb bariton karakter, minden fekvésben egyenletes. Hogy a hangja kissé vibrál, az azt mutatja, hogy színészpályáján nem sok alkalma volt pihenni. Iskolázottsága kifogástalan, éneke művészi és izléses. Szép és nyugodt pianói baritonistától csaknem szokatlanul jók. Ugy halljuk, hogy nagy operarepertoire-ja is van; nagyon szeretnők, ha

alkalma volna néhány ilyen szerepben is bemutatkozni.

A darab második felvonásában előforduló magyar nótával bebizonyította, hogy mint népszinmű énekes is kitűnően meg fogja állani a helyét, a mire szép magyaros beszédje is alkalmassá teszi.

Csak természetes, hogy a közönség viharos lelkesedéssel fogadta a művészt s nemcsak felvonásközökben, hanem nyílt színen is sokszor megtapsolta. Bizonyos, hogy a közönség dédelgetett kedvencévé fog válni.

A többi szereplő is derekasan megálta a helyét. *Károlyi* Leona kitűnően hangjánál volt s nem is fősvénykedett a magas békkel és cékkel. *Tábori* Frida kedves kadét volt, *Bércsi* és *Hajnal* régi pompás szerepüket játszották. *Fehér* és *Lányi* Edit is teljes sikert arattak. Zenekar, énekkar rendezés a régi jók voltak.

Dr. K. J.

EGYESÜLETEK.

Kolon a legényegyletben.

A Nagyváradi Katolikus Legényegylet ez ősz folyamán is megnyitotta táncfolyamát, melynek vezetésére ezúttal Antalfy Antalné okleveles táncitanónő öngyűségét sikerült megnyerni.

A tanítás hetenként vasárnap, kedden és csütörtökön este 8 órától fél 11 óráig történik.

A tanítás díja 12 korona, egyleti tagoknak 10 korona, melynek első része beiratáskor, második része október 20-án fizetendő.

Október 20-tól résztvehetnek a tanításon ismétlődik is, kik fél díjat fizetnek.

Ugyancsak október 20-tól vasárnaponként nagykolon, melyre kolonisták és egyleti tagok 30 fillér, mások 1 korona hozzájárulási díjat fizetnek; hétköznapokon pedig tovább folyik a nagyboston, az új négyes és egyéb divatos táncok tanítása.

November 24-én lesz a kolonból az egylet helyiségeiben külön meghívó és díjszabás mellett.

Tűzoltóság Magyarországon. Magyarországon a gyújtogatások egymásután teszik tönkre a gazdákat és ezeknél a tüzeseteknél az oltást a lakosság csakis úgy teljesíti, hogy a csendőrség kényszeríti rá karhatalommal. — Természetes e mellett az oltás mellett elhamvadhat az egész község, ha a véletlen nem jön közbe. Ezen az ázsiai állapotot segített most *Rátkay* István, aki *Korbucz* Agostonnal karöltve tárdtságot nem ismerő buzgalommal megalakította a magyarországi önkéntes tűzoltó egyesületet. Az egyesület már meg is tartotta alakuló közgyűlését melyen főparancsnokul *Lozassy* Márk lett megválasztva. A tűzoltók oktatójául *Korbucz* Agostont választották meg. Ügykezelő lett *Cziáky* Sándor, pénztáros *Csányi* János és ellenőr *Wallerstein* Lajos. A tűzoltóság működő tagjai huszan vannak. Az egyletre vonatkozó alapszabályokat most terjesztette be a járási főszolgabíró kedvező véleményével.

A torna-kör és sport egyesület egybeolvadnak. A nagyváradi Torna-kör és Sportegylet egybeolvad, hogy így az erőket tömörítve, egészséges Sport-élet fejlődhesse ki Nagyváradon. Az egybeolvadás kérdésében a jövő pénteken gyűlést tart, amelyre a következő meghívót bocsájtották ki: A nagyváradi Torna-kör és nagyváradi Sport-egylet tagjait a folyó hó 11-én pénteken délután fél 6 órakor a Tűzoltó laktanya torna termében tartandó együttes közgyűlésre tisztelettel meghívjuk. Táragsorozat: 1. Egyesülési alapszabály tervezet tárgyalása. 2. Elnök, alelnök és tisztviselők választása. 3. Választmány megalakítása.

4. Szakosztályok alakítása és azok vezetőségének megválasztása. 5. Indítványok. Nagyvárad, 1907. október hó 3-án. Nagyváradi Torna-kör nevében *Mezey* Mibály, elnök. Nagyváradi Sport egyeslet nevében *Keszthelyi* Zoltán, elnök.

TÁVIRATOK.

Björnson után Tolsztoj.

Budapest, október 3. Apponyi ellen a vádaskodások terén most Björnsonnak társa akadt a külön orosz grófnak, Tolsztojban. Tolsztojban a Ruszkoje Slovo vasárnapi számában Apponyi és a magyarok ellen oktanlam támadást intéz. Azt írja többek közt Apponyiról, hogy nem hazaszeretéből, hanem felekezeti türelmetlenségéből üldözi a magyarországi tótokat. Hogy mennyire könnyelmű és indokolatlan Tolsztojnak támadása is, azt hazánk viszonyait bővebben ismerők azonnal felismerik.

Zátonyra jutott gőzös.

London, október 3. A Leon XIII. francia gőzös Hafieldől 3 mértföldnyire zátonyra jutott. A hajón lévő emberek felmászta az árbocokra, mert a hajót a hullámok összetörték. Még eddig nem tudtak mentőcsónakot a közelébe vinni. A hajón levők helyzete kétségbeesett.

NYILTTÉR.

A legjobb hirdetés. E hónapban jelenik meg.

A Nagyváradi Katolikus Legényegylet e hó folyamán közreadja az 1905—6-ik évfolyamán tartott előadásait 24 iv terjedelemben. E kiadványával gyakorlati célt is tart az egyesület szeme előtt, midőn könyve végén hirdetési mellékletet ad. Ezért ezúton is felhívja Nagyvárad szolid iparos és kereskedő cégjeit, használják fel az egyesület kiadványának hirdetés mellékletét, melyet jutányos áron bocsát rendelkezésre és széles körben terjeszt el városunkban, a megyében, sőt az egyesületek útján az egész országban.

Sürgős értesítés!

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a jelenleg Bémer-téri bódében levő **Kobrak-féle cipőraktár teljesen feloszlik** és az összes raktáron lévő cipő árukat minden elfogadható árban elárusítjuk.

Minthogy ilyen kedvező alkalom csak ritkán kínálkozik, kérjük a n. é. közönséget, hogy bevásárlásait mielőbb eszközölje, míg a készlet tart.

Teljes tisztelettel:

Eigner Ede és Társa.

Berendezés eladó. — Telefon szám 695.

Csak november 1-ig.

Igazságszolgáltatás.

A szőlőhegy tolvaja. Ez év nyarán egy vakmerő tolvaj garázdálkodott a nagyváradi szőlőhegyen. Julius havának végén alig múlt el éjszaka, hogy a szőlőhegy valamelyik lakóját, legtöbbször szegény embereket meg ne lopott volna. És meg kell adni, nem igen válogatta meg, mit vigyen el. Ami a keze ügyébe akadt, azt ellopta. Fehérneműt, ruhaféléket, lábbelit, pipát, órát, gyűrűt, tarisznyát, készpénzt, mit garmadával lopkodott össze és eladogatta azután Nagyváradon a zsidónak. Vakmerősége határt nem ismert; ha éjjel nem sikerült, világos nappal is vállalkozott rá, hogy lopjon, ahol alkalmá volt. Zárt ajtó vagy nyílt hely, egyformán nem fészélyeztette a tolvajt. Tizenkét ember, köztük *Németh* Sándor hegyidoktor, károsodott meg lopásai révén, de végre elcsípte a rendőrség és a lopott holmik egy részét megtalálta nála. A legjaván akkora már tudadott, mégis halommal volt a lopott holmi a tegnapi főtárgyalás alkalmával a bíróság előtt, mely dr. *Möré* Pál kir. ítélőtáblai bíró elnökletével felelősségre vonta.

A vakmerő tolvajt *Bende* Ferencnek hívják és sarkadi születésű 20 éves suhanc. A terhére vádba tett 12 rendbeli lopás ellen, melyek közül kettőt Nagyszalontán követett el, 11-et beismert töredelmesen; egy esetben azonban tagadott s ez alól felmentette a bíróság; a többi esetben azonban bűnösnek mondotta ki a bíróság és 4 évi fegyházbüntetéssel sújtotta. A súlyos ítéletet indokolta a vádlott bűnös múltja és a bűncselekmények elkövetése körül felmerült súlyosító körülmények. Az egész tárgyaláson megdöbbentően érdekes volt a vádlottnak az a nyilatkozata, melylyel bűnös magatartásának okát adta, hogy t. i. azért lopott, mert akkor szabadult ki a börtönből, melyben szerinte ártatlanul szenvedett, hát azt gondolta, ha ártatlanul elítélték, lopni fog czután, hogy kárpótolja magát utólag az ártatlanul elszünetett börtönért. Micsoda perverz gondolkodásra vall ez a mentségek!

KÖZGAZDASÁG.

A gabonátözsde határideje.

Budapest, okt. 3.		
Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — — —	9.10
Zab okt.-re	— — — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — — —	8.31

Értéktözsde.

Budapest, okt. 3.		
Oszták hitelrészvény	— — —	651.50
Magyar hitelrészvény	— — —	750.25
Leszámitoló bank	— — —	492.—
Rimamurányi	— — —	54.25
Oszták-m. államvasuti részvény	— — —	660.25
Közuti vasut	— — —	542.75
Városi villamos vasut	— — —	287.—

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCKICS GYULA.

Pályázati hirdetemény.

Az érado nyi róm. kath. kántortanító állomásra e hó 10-ig pályázat hirdettetik, készpénz fizetése 521 kor. 80 fill., nyolc hold szántó föld használata, lakás két szoba konyha, kamara, kert és melléképületek. A fizetésnek ezer koronáig kiegészítése kérelmettetni fog. Csak okleveles kántortanítók pályázhatnak. A kérvények az iskolaszékhez címezve küldendők Érado ny, u. p. Értarcsa Biharmegye.

Bihari Ferencz,
plébános.

PÁL SÁNDOR

épület-, portál-, diszmű- és butor asztalos mester.

Rákóczi-ut 10 és Szaniszló-u. 2 sz. Stern palotában.

Elfogadok minden ezen szakmába vágó munkákat úgy mint épületek, portálok, üzletek, gyógyszerterek berendezését a legkitünőbb szaktudással, ugyszintén átalakításokat és butorok javítását, fényezését igen szolid árak mellett hivatkozom városunk intelligenciájának több elismerő nyilatkozatára, ezért is kérem a nagyérdemű közönséget, hogy bizalommal feleresni kegyeskedjenek, egy levelező lap általi meghívásra bár hol megjelenek és költségvetéssel díjtalanul szolgálak.

Kiváló tisztelettel

Pál Sándor,
speciális szakiparos.

!! Kiadó !!

Nagy Sándor-utca 8. sz. alatt

két udvari szoba

butorral, vagy anélkül
azonnal kiadó.

Hirdetemény.

Nagyvárad város összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott az 1907. évi országos betegápolási pótdó-lajstromok az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. §-a értelmében f. évi október 3—10 napjain át nyolc napi közszemlére az I. kerület Olaszi városrésze nézve a városi adóhivatal 21-ik, a II. kerület Ujváros és Külváros vérosrészekre nézve 15-ik, III-ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve 26 számú szobájába azon figyelemztetéssel tétetnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előirt általános jövedelmi és országos betegápolási pótdótot ott megtekinhetik s a pótdó elleni netáni felszámolásukat azon adózók, az 1882. évi XLIV. t.-c. 16. §-hoz képest, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — a később benyújtott fellebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják.

Nagyvárad, 1907. szept. hó 30-án.

Városi adóhivatal.

Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban. 20

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak

Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Nem kell kékkő, Garantált Vetőmagcsáva — készen, poralakban kapható

Mezey János és Társa

fűszer- és csemege-kereskedése

Nagyvárad, Szent-László-tér.

Az őszi idény közeledtével, dusan elláttuk üzletünket a legjobb fűszer- és csemege-árakkal, minélfogva téli bevásárlásokra üzletünk a legalkalmasabb.

A legolcsóbb bevásárlási forrás, pontos és figyelmes kiszolgálás mellett

Bornyomó zsákok minden nagyságban.

Tisztelettel

Mezey János és Trsa,

Telephon szám 249.

NAGYVÁRAD, Takarékpénztári épület.

Legfinomabb salon petroleum 1 liter 16 kr.

Urmós ágyhoz szükséges anyagok.

Naponta friss tea-vaaj egynegyedkilo 33 kr.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szodavizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb iparicélokra össze nem tévesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval

Megbízható, szigoruan lelklismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248. 1—200.

Muschong-buziásfürdői szénsavművek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz.

Ép most jelent meg !!

Sebő Imre könyv- és papir-kereskedésében

kapható Nagyváradon:

REPERTÓRIUM

Dárday Sándor igazságügyi
törvénytárából
Zsebben hordható Teljes törvénytár egy kötetben.

Az összes fontos törvények gyűjteményes kiadása zsebalaku egy kötetben.

Dárday Sándor: Igazságügyi Törvénytára

A judikaturának feldolgozásával és a jogszolgáltatás adminisztrációjára vonatkozó összes rendeletek anyagának felölelésével oly terjedelmet öltött, hogy irodai használatra ugyan *nélkülözhetetlen kézi könyvtárul* szolgál, de *tárgyalások* és *utazások* alkalmával *vade-mecum* gyanánt nem használható. Ezért érezhető szükségét vélt kielégíteni a kiadó, amidőn *Dárday Sándor* Igazságügyi törvénytárából oly *repertóriumot* bocsájtott használatra, mely az *érvényben lévő törvények teljes szövegére szorít* kozik, oly külön e célból készült tipografikus kiállítással, amely lehetővé teszi azt, hogy a *gyakorlati életben* szükséges törvények kis könyvtár alakjában legyenek összefoglalva és *zsebkönyv* alakjában *vademecumot* képező *kézi könyvül* legyenek használhatók.

Dárday S. REPERTÓRIUM-a (Kis törvénytár) a követk. törvényeket tartalmazza:

Polgári törvényk. rendtartás.

Sommás eljárás. (1893: XVIII. t.-c.) — (Szabályzat) a lakbér-felmondási ügyekben követendő eljárás. A polgári törvényk. rendtartás és sommás eljárás módosítása. (1907. XVII. t.-c.)

A fizetési meghagyásokról. (1893: XIX. törvénycikk.)
Kisebb polgári peres ügyekben való eljárásról. (1877: XXI. t.-c.)

A végrehajtási eljárásról. (1881: LX. t. c.) — A bírósági végrehajtókról. — (Szabályzat) a bírósági végrehajtók díjazása tárgyában.

Az örökösödési eljárásról. (1894: XVI. t.-c.) — Szabályzat) az örökösödési eljárás végrehajtásáról.

A végrendeletek stb. alaki kellékeiről. (1876: XVI. t.-c.)
Telekkönyvi rendtartás. — Erdélyi telekkönyvi rendtartás.

A gyámügyről. (1877: XX. t.-c.) — A nők teljeskorúságáról. — Az 1877: XX. t.-c. módosítása és pótlásáról. (1885: VI. t. c.)

A házassági jogról. (1894: XXXI. t.-c.) — (Birói szabályzat) a házassági válóperekben követendő eljárásról.

A váltótörvényről. (1876: XXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a váltóügyekben követendő eljárás tárgyában.

Csödtörvény. (1881: XVII. t.-c.)

A kereskedelmi törvény. (1875: XXXVII. t.-c.) — (Szabályzat) a kereskedelmi ügyekben követendő peres és perenkívüli eljárás. — (Szabályzat) a kereskedelmi bíróságok hatáskörébe utalt vétségek eseteiben követendő eljárás.

Áru- és értéktözsde. — (Szabályzat) a tőzsdei választott bíróságnak eljárási szabályai. — Az ügyvédi munkadíjak. — Áruüzleti szokások. — Hajófuvarozási szokások. — Áruüzleti leszámolórend. — Értéküzleti leszámolás rendje.

Büntetőtörvénykönyv. (1878: V. t.-c.) — A kihágásokról. (1879: XL. t.-c.) — Uzsoratorvények. — A büntetőtörvénykönyvek életbeléptetése (1880: XXXVII. t.-c.) — A sajtótörvény (1848: XVIII. t.-c.)

Bűnvádi perrendtartás. (1896: évi XXXIII. t.-c.)

Az esküdtbírókról. (1897. évi XXXIII. t.-c.) — A bűnvádi perrendtartás életbeléptetése. (1897: XXXIV. t.-c.) — (Szabályzat) a közig. hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárás.

FÜGGELÉK.

Az osztrák általános polgári törvénykönyv.

Dárday Sándor: Igazságügyi Repertórium

legkényelmesebb kis zsebalakban, a legfinomabb indiai papirosra van nyomva, közel ezer kéthasábos oldal terjedelemben öleli fel azt a teljes törvényanyagot, melyre a jogászembernek állandóan szüksége van. Kiállítás tekintetében páratlan e zsebkönyv s valósággal a grafikai ipar remeke.

A mű igen célszerű táskaalakú kötésben, a legfinomabb bőrbe kötve 14 koronaért kapható. — A könyvhöz egy nagyító-üveg (lupe) is van mellékelve, mely a szöveg könnyebb olvasására használható.